

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursus Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

10. Vtru[m] causa secunda possit cu[m] prima concurrere ad producendos
effectus supra sua[m] natura[m].
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

vnũ, quàm aliam; determinatio ad speciem talem potius, quàm aliam, in causam primam refundenda esset, si- cut determinatio ad vnũ indiuiduum præ alio propter eandem rationem.

CONCLUSIO III.

Causa secunda naturalis non determinat Deum: simpliciter ad speciem talem, etiam ex suppositione cuiuscunque applicationis: sed bene determinat ipsum ex suppositione, quod velit concurrere modo connaturali. Hæc etiam debet esse communis: & probatur prima pars; quia Deus absolute & simpliciter, non obstante tali applicatione, posset non producere talem speciem; & forè etiam posset de potentia absoluta cum eadem causa producere alios effectus, etiam incompatibiles cum illa specie: ergo absolute & simpliciter non determinatur à causa secunda ad talem speciem; neque est in manu causæ secundæ, quod ponatur, aut non ponatur talis species.

Probatur secunda pars: quia ex suppositione, quod sic velit concurrere, necessario exigit causa illa secunda, quod concurrat ad talem speciem, alias effectus ille in specie non connaturaliter produceretur à causa secunda potius, quàm aliis contra hypothese: ergo determinat causa secunda ipsum hoc modo.

Dices, ipsemet Deus ex ista hypothese determinatur ex se: ergo nõ debet dici, quod determinetur à causa secunda.

Hæc replica mihi videtur optima, & est conformis ad dicta in initio quæstionis: sed supponendo tamen, quod vni causæ attribuenda est determinatio, dicendum, quod ex ista hypothese Deus necessariò determinetur quidem ex se ad talem speciem; sed ratio tamen positiua, quare habet illam volitionem, est, quia causa secunda exigit connaturaliter illam volitionem: vnde finaliter in causam secundam refundendum est, quod talis effectus in specie producat connaturaliter ex suppositione, quod in vltima vnã refundendum sit.

CONCLUSIO IV.

Deus non determinat causam secundam liberam ad speciem actus in illis circumstantiis, in quibus liberè producit talem speciem, sed potius causa secunda libera determinat ipsum sicut causa naturalis. Hæc est etiam communis, loquendo præsertim de actibus naturalis ordinis, & non conducentibus ad vitam æternam (de determinatione autem, quæ fit per gratiam actualem, agendum est in materia de auxiliis.)

Probatur prima pars: quia licet talis causa sit indifferens ad plures species, tamen habet ex se virtutem sufficientem determinandi se ad quameunque ex illis; sicut causa naturalis habet ex se esse determinata ad vnã speciem in talibus circumstantiis.

Confirmatur: quia aliàs determinaret tanquam causi per se ad speciem actus peccaminosi, cui esset attribuendum, quod potius talis species produceretur, quàm alia species, quod est absurdum.

Dices: non determinaret nisi ad actum peccaminosum materialiter.

117 Contra: quia homo non est causa per se actus peccaminosi, nisi quatenus per se concurrat ad speciem actus materialiter sumpti, sic vt ipsi sit determinatio eius per se adscribenda: ergo si Deo sit adscribenda illa determinatio, ille erit causa per se, cui debet per se attribui etiam ipsa malitia.

Confirmatur hoc: quia illi potius adscribendum est aliquid necessariò sequens ad aliud, cui adscribendum est præcipue illud, ad quod sequitur necessariò, quàm illi cui non est adscribendum: ergo si Deo sit adscribendum, quod producat tale materiale, ad quod necessariò sequitur talis malitia, ipsi erit potius adscribenda malitia quàm causæ secundæ.

Probatur secunda pars: quia si ipse velit connaturali modo agere cum causa libera, non potest non producere illam speciem, quam ipsa vult; & idè vult illam speciem in talibus circumstantiis, quia causa secunda libera, quæ se determinat ad illam speciem, sicut idè vult talem spe-

ciem determinatam producere cum causa naturalis, quia causa naturalis connaturaliter loquendo determinata est ad talem speciem.

Confirmatur, quia aliàs determinatio ad peccatum non esset tribuenda causæ secundæ potius, quàm primæ; quod videtur absurdum.

QUESTIO X.

Virum causa secunda possit cum prima concurrere ad produ-
cendos effectus supra suam naturam.

118 In hac quæstione inuoluitur celebris illa contro-
uersia de potentia obedientiali, quam aliqui asse-
rant esse in qualibet re creata ad producendum quamli-
bet aliam rem creatam. Potest autem quæstio hæc versa-
ri, tam de potentia obedientiali passiva, secundum quam
scilicet aliquid possit aliquam formam recipere, quæ nec
esset ipsi connaturalis, nec producibilis in ipso naturali-
ter, quàm de potentia obedientiali actiua secundum
quam aliquid possit producere aliud, quod naturaliter
non posset producere.

Quid po-
tentia obe-
dientialis
actiua, quid
passiua.

Prima sententia est, non dari in creaturis potentiam
obedientialem actiuam vlllo modo; bene tamen passiuam.
Hanc videntur tenere Thomistæ communius, & præsertim
Martinez p. 2. tom. 1. Caraffa disp. 2. de concursu: eam etiam
adscribit Mastrius Scotistis ferè omnibus: sed certum est
Scotistas non negare intellectum habere virtutem acti-
uam ad visionem beatificam, quam tamen nequit absque
supernaturali auxilio producere; vnde si potentia obe-
dientialis actiua dicatur illa, secundum quam potest res
aliquid producere, quod naturalibus viribus solis absque
supernaturali auxilio producere nequit, non possent ne-
gare potentiam obedientialem actiuam aliquam in crea-
tura aliqua: propterea iudico, quod Scotistæ vel negant
solum potentiam obedientialem in sensu tertie senten-
tiæ inferius ponendæ, vel in alio aliquo sensu, in quo
tantum habent quæstionem de nomine cum admittenti-
bus talem potentiam.

119 Secunda sententia est dari potentiam obedientia-
lem actiuam in omnibus rebus ad omnia producenda, &
passiuam ad omnes formas recipiendas. Ita Suarez p. 3.
disp. 31. §. 5. & disput. 43. M. §. 4. Hurtadus disp. 9. Phys.
Arriaga disp. 9. Phys. num. 72. qui eam dicit esse ferè
omnium Iesuitarum recentiorum.

Est autem hæc aduertendum, quod aliqui dicunt po-
tentiam obedientialem actiuam hanc esse qualitatem ali-
quam superadditam rei: sed qui sic eam explicant non
possunt dicere, quod actu sit in omnibus rebus, sed quod
possit esse in illis. Alij verò dicunt eam esse aliquid iden-
tificatum cuilibet creaturæ, & propterea quamlibet crea-
turam habere virtutem actiuam inchoatam ad producen-
dum quamlibet rem producibilem, non tamen sufficere
illam, vt dicatur causa principalis, etiam partialis, cuiusli-
bet effectus, sed instrumentalis tantum; quod tamen ex-
stimo spectare potissimum ad quæstionem de nomine.

Tertia denique sententia est dari potentiam obedientia-
lem actiuam in aliquibus rebus ad aliquos effectus, non
tamen in omni re ad omnem effectum. Hanc in re puto
esse sententiam Scotistarum omnium, & expressè tenet
Mastrius disp. 7. qu. 6. art. 5. Scorum citabo in conclusio-
nibus: eam sequuntur Coninch. de Sacramentis qu. 62. arr.
4. Turrianus opusc. 2. disp. 2. Morisanius disp. 3. phys. 4. q. 28.
Vasquez 3. p. d. 132. num. 95. Vnde nisi hos Iesuitas inter
recentiores non reputeret Arriaga, mirum est, quod suam
sententiam ferè omnium Iesuitarum asserat.

CONCLUSIO I.

120 Datur potentia obedientialis passiva in qualibet re
ad quamlibet formam, qua non dicit essentialem
dependentiam actualem ad determinatum subiectum. Hæc
videretur mihi communissima contra Mastrium supra.

Datur po-
tentia obe-
dientialis
passiua ad
aliquas
formas.

Probatur, quia nõ videtur esse maior improprio vlti-
lius subiecti ad vllam formam talem, quàm naturæ huma-
næ ad vnionem hypostaticam; sed in natura humana est
talis potentia obedientialis ad vnionem hypostaticam
vt

ut est de fide; ergo datur talis potentia in quolibet subiecto ad quamlibet formam, quam naturaliter nequit recipere, & quæ non dicit essentialiter ordinem actualem ad determinatum subiectum.

Dixi autem, *quam naturaliter nequit recipere*, quia potentia passiva, quam habet res ad formas, quas naturaliter potest recipere, non est obediens, sed potius naturalis. Dixi etiam, *quæ non dicit essentialiter ordinem actualem ad determinatum subiectum*, quia unum subiectum nequit recipere in se relationes alterius subiecti; nec actus vitalis ex suppositione, quod essentialiter dependeret à potentia vitali, cuius est actus, potest recipi etiam supernaturaliter in alio subiecto, quam in illa potentia, an autem sic dependeat, dicemus alibi.

Confirmatur conclusio, quia forma spiritualis potest esse in subiecto materiali, ut patet in anima, quæ recipitur in corpore; & forma supernaturalis in subiecto naturali, ut patet in gratia, quæ recipitur in anima; & forma etiam materialis in subiecto spirituali, ut patet ex dictis in Logica; ergo non debet negari, quin in qualibet re, talis forma supernaturaliter recipi debeat.

121 *Dices cum Maestro*, antecedens huius confirmationis esse contra Scotum in 4. d. 1. quæst. 3. ubi negat spiritualia recipi in corporeis, & d. 12. quæst. 2. ubi dicit nec lapidem posse recipere sapientiam, nec Angelum albedinem.

Respondetur, quantum ad primum locum Scotum non posse negare quin spiritualis forma possit recipi in corporeo, quandoquidem de facto anima recipitur in corpore; solum ergo dicit, quod spiritualis forma non possit poni cum extensione in corpore, quandoquidem sit indivisibilis; & quod non debeat de facto asseri, quod forma accidentalis spiritualis detur in subiecto corporeo, tota in toto, & tota in qualibet parte corporei subiecti, quia inquit ipsemet, *sola anima intellectiva ponitur taliter in corpore*; cum quo constat, quod de potentia absoluta possit forma accidentalis spiritualis poni taliter in subiecto.

Quantum ad secundum locum, dico Scotum intelligendum sic, ut velit tantum dicere, quod albedo non possit poni in Angelo sic, ut denominaret illum album, nec sapientia in lapide, sic ut denominaret illum sapientem; cuius ratio est, quod albedo non denominet album, nisi subiectum, in quo ponitur extenso modo, quo modo nequit poni in Angelo, qui est indivisibilis; nec sapientia denominat sapientem, nisi potentiam, quæ sapienter agere potest, qualis potentia non ponitur in lapide.

Confirmatur secundo conclusio, quia non potest assignari repugnantia in hoc, quod Deus posset, quancunque formam talem cuicunque subiecto coniungere per inhaesionem, aut informationem.

CONCLUSIO II.

122 *Datur in aliquibus rebus potentia obediens actui in ordine ad aliquos effectus, mediante qua concurrere possunt physice ad productionem talium effectuum, tanquam causa principalis, sed non tamen tanquam causa instrumentalis.* Hæc est tertia sententia, & à fortiori secunda, saltem quantum ad primam partem, colligitur autem ex Scoto in 3. d. 4. & omnibus principiis & locis, quibus probat intellectum concurrere, tanquam causam partialem physicam & principalem, ad visionem beatificam, & actus supernaturales.

Probat breuiter, quantum ad primam partem, quia intellectus habet talem potentiam in ordine ad actus supernaturales in substantia, fidei scilicet; ergo.

Probat autem antecedens, quia concurrat physice ad illos producendos, & non potest absque auxilio supernaturali illos producere; ergo habet talem potentiam. Vltimum antecedens, quoad secundam partem conceditur ab omnibus, & patet, quia aliàs actus illi non essent supernaturales in substantia. Probat idem antecedens quoad primam partem, tum quia in actibus illis reperitur vitalitas, quæ ipsis à nulla alia causa tribui potest; tum & magis præcipue, quia in actibus illis reperitur aliqua specialis ratio, ratione cuius ab intellectu debeant connaturaliter potius produci, quam ab illa

alia causa, aut potentia; tum quia nihil impedit quominus concurrat effectiue ad illos, ac etiam physice.

Probat conclusio quoad secundam partem, quia intellectus est perfectior, quam sit aut ipse actus supernaturalis, quem producit, aut habitus supernaturalis, quem dicunt aduersarij esse causam principalem talis effectus; nec aliquid impedit quominus dicatur causa principalis, respondetque ipsi aliqua formalitas propria in effectu, nimirum ratio intellectiois, quæ secundum aduersarios ita exigit provenire ab intellectu, ut nec de potentia absoluta possit produci sine concursu intellectus: ergo debet dici causa principalis partialis; neque enim aliud quippiam ad talem causam requiritur: quod totum amplius probandum remitto in materia de actibus supernaturalibus ac visione beatifica, ubi etiam soluentur obiectiones, quæ non possunt esse quam Theologicæ.

123 *Obijciat*. Sequeretur, quod naturaliter posset videre Deum, & producere actus supernaturales: sed hoc est absurdum, ergo. Probat sequela, quia si habet virtutem physicam innatam, debetur ipsi connaturaliter concursus, quo reducat ipsam in actu, quando obiectum præsertim sufficienter proponitur, non minus, quam debetur aquæ concursus ad producendum frigus.

Respondet *Mastrus* disp. 7. quæ. 6. art. 5. ubi bis sibi hanc obiectionem proponit, negando consequentiam, quia intellectus non habet virtutem completam respectu visionis, aut actuum supernaturalium, nec potest producere dispositiones exigentes connaturaliter ipsos: non debetur autem concursus ad effectum, nisi causæ, quæ habet virtutem completam sufficientem, vel quæ potest producere dispositiones sufficientes.

Hæc responsio non placet propter duo. *Primum est*, quia in probabili sententia debentur Angelo connaturaliter concursus ad producendas cognitiones naturales, & species ad illas requisitas quamvis non possit disponere se ad ipsas, nec habere virtutem completam productionem earum: ergo ut concursus debeat intellectui ad visionem, non est necesse ut habeat virtutem completam ad illam. Nec refert, quod *Mastrus* forte negaret antecedens, quia saltem antecedens est in controuersia, & absque necessitate una quæstio non est soluenda cum dependentia ab alia controuersia.

Secundum est, quod etiam nulla creatura habeat virtutem completam ad aliquem effectum, & tamen debetur ipsi concursus ad illum producendum, & principia necessaria, quando debite applicatur, etiam si non possit etiam disponere se ad ipsum, ut patet in aqua, quæ non est causa totalis frigoris in se producti, nec potest ad ipsum se disponere, & tamen debetur ipsi concursus ad ipsum producendum ablati impedimenti extrinsecis: ergo similiter posset debere intellectui concursus ac visionem & actus supernaturales, quamvis non sit causa totalis, & completa eorum secundum se absque concursu Dei, nec possit etiam se ad illa producenda disponere.

Respondetur ergo aliter negando antecedens, quia, ut supponendum est ex principiis fidei, illi actus sunt supernaturales in substantia: unde quamvis sit in intellectu actiuitas aliqua in ordine ad illos, non tamen sufficiens cum concursu vniuersali connaturaliter debito, sed indigens concursu particulari indebito, aliàs non essent supernaturales in substantia, ut patet.

CONCLUSIO II

124 *Non datur in qualibet re ad quamlibet rem potentia obediens actui.* Hæc est prima & tertia contra secundam: colligitur etiam expressè ex Scoto 4. d. 1. q. 1. & q. 5. & d. 4. q. 4. *Probari solet*, quia non omnes effectus continentur intra spheram actiuitatis cuiuscunque creaturæ; nec est proportionatus ipsis ergo nequit omnis creatura concurrere physice ad quoscunque effectus.

Non placet hæc probatio, quia petit principium in antecedenti: hoc ipsum enim est in controuersia, an omnis effectus sit proportionatus cuilibet creaturæ quantum ad potentiam

Cur albedo in Angelo non faceret ipsum album.

Datur in aliquibus rebus potentia obediens actui.

Non datur in qualibet re ad quamlibet rem potentia obediens actui.

potentiam obedientialem, & an contineatur intra sphaeram actiuitatis eius, quatenus dicit talem potentiam: id enim asserunt aduersarij, nos negamus.

Probat Valsquez conclusionem, quia illa potentia, vel esset supernaturalis, vel naturalis; non naturalis, quia est ad effectus supernaturales; non supernaturalis, quia identificatur entitati naturali creaturæ.

Hæc etiam probatio non placet, quia est totaliter de nomine: & respondetur breuiter, posse illam esse & supernaturalem, & naturalem sub diuersis considerationibus; naturalem quidem capiendò potentiam naturalem pro ea, quæ reperitur in entitatibus naturalibus; illa enim in tali entitate reperitur; supernaturalem autem, quia nequit reduci ad actum absque auxilio supernaturali. Quomodo autem simpliciter debeat vocari, dependet à quæstione de nomine.

Confirmatur hoc, quia simili argumento posset impugnari potentia obedientialis, quam habet intellectus ad visionem beatificam, & actus supernaturales, quam asserimus conclusionem præcedenti: ergo sicut contra illam non valet, neque valere debet contra aduersarios huius conclusionis. Antecedens patet applicando argumentum ad potentiam illam intellectus: nam vel est naturalis, vel supernaturalis: non supernaturalis, quia identificatur intellectui, qui est ens naturalis ordinis; non naturalis etiam, quia respicit effectus supernaturales.

Omitto alias probationes æquæ inutiles, quarum aliquas adducit *Masfrus & Arriaga*.

125 *Probat conclusio melius, primò*, quia sequeretur quod aqua posset producere calorem: sed hoc est absurdum, ergo.

Probat minor, quia absurdum videtur, quod aliqua entitas habeat inditam virtutem destructiuam sui ipsius, seu productiuam qualitatum sibi nociuarum & tendentium in destructionem eius: sed si aqua haberet potentiam obedientialem productiuam caloris, haberet talem virtutem inditam sibi, calor enim inuat summopere ad destructionem aquæ, eam expellat frigus, quod est ipsi connaturale: ergo absurdum est, quod habeat talem virtutem.

Confirmatur, quia si aqua haberet virtutem vllam sibi inditam productiuam caloris non posset conuinci, quin naturaliter concurreret ad eius productionem, quando calefit aqua: quod videtur valde inconueniens.

Probat sequela, quia nihil impediret, nisi quod expellat calorem remotis causis extrinsecis, à quibus calefit: sed hoc non impedit, quia posset habere virtutem adæquatam productiuam frigoris, & inadæquatam tantum caloris productiuam, vnde separatis aliis causis posset producere frigus, & non posset calorem, nisi præsentibus aliis causis.

Dices: aliæ illæ causæ essent ex se sufficientes: non ergo debet adscribi causalitas aliqua aquæ circa calorem.

Respondeo primò, posse negari antecedens, si aqua haberet talem virtutem.

Respondeo secundo, negando consequentiam, quia sæpè duæ causæ concurrunt ad vnum effectum, quem vna posset producere: cur ergo quamuis causæ illæ extrinsecæ possent sufficere, non posset tamen aqua cum illis concurrere?

126 *Probat secundò*, adhuc meo iudicio fortius, quia si aqua, verbi gratia, habet virtutem partialem inditam sibi ad producendum ignem cum concursu aliquo, quem sibi præstare potest Deus, sequeretur, quod naturaliter posset ipsum producere: sed hoc est absurdum, vt omnes fatentur: ergo.

Probat sequela maioris, quia idèd producit naturaliter frigus, aut quodcumque aliud, quia producit ipsum mediante virtute innata; & quia ipsummet non est supernaturalis in substantia, nec altioris ordinis, quàm sit aqua: sed ignis non est supernaturalis in substantia, neque altioris ordinis, quàm aqua: ergo si habet virtutem innatam ad ipsum producendum, sequitur, quod naturaliter possit ipsum producere.

Dices, vt producat naturaliter, debere ipsum producere

per potentiam naturalem, & non per obedientialem: vnde quia per potentiam naturalem potest producere frigus, & non nisi per obedientialem, calorem aut ignem, licet producat ipsa per virtutem innatam, non producit illa naturaliter.

Contra: non potest assignari ratio cur illa potentia innata, qua potest concurrere ad producendum calorem, sit obedientialis potius quàm altera, qua potest producere frigus.

Dices, primam esse obedientialem, quia non est nata concurrere, nisi cum concursu extraordinario, ac indebito, atque adeo supernaturali, ac miraculoso; secundam vero esse naturalem, quia nata est concurrere cum concursu ordinario, ac debito.

Contra: quia si habet virtutem innatam producendi vtrumque, non potest assignari, cur concursus ad vtrumque non sit æquè connaturalis, ac debitus, quantum est ex parte aquæ: quod autem vnus concursus præstetur ordinariè, & alter extraordinariè tantum & raro, nihil facit ad propositum: id enim oritur ex decreto Dei, ac dispositione, quam de facto habuit ab æterno; vnde si aliter disposuisset, ordinando scilicet concurrere cum aqua semper ad calorem, & non nisi raro & extraordinariè ad frigus, aqua non posset producere frigus, nisi cum concursu extraordinario, & produceret calorem cum concursu ordinario.

Quæro ergo tum, an esset dicendum, quod naturaliter per potentiam naturalem produceret calorem, & supernaturaliter, ac potentiam obedientialem frigus. Si dicatur, quod sic: ergo quantum est ex parte aquæ, æquè petit connaturaliter producere vtrumque, quod est absurdum. Si dicatur, quod non; ergo alia ratio assignanda est præter hoc, quod ad vnum non concurrat, nisi per concursum ordinarium, & ad alium per concursum extraordinarium: talem autem rationem non facile assignabunt aduersarij, si ad vtrumque habet virtutem innatam.

127 *Dices*: aquam exigere concursum ad frigus & non ad calorem, quia frigus est conseruatiuum aquæ, non vero calor.

Contra, quia si haberet virtutem innatam productiuam caloris in se ipso, etiam calor deberet esse conseruatiuus ipsius.

Confirmatur hoc, quia ideo frigus dicitur conseruatiuum aquæ, quia videmus aquam manere dum manet frigus, & eam etiam reducere ordinariè se ad frigus ablatis impedimentis: sed si Deus ordinariè decerneret concurrere cum aqua ad producendum calorem in se, & alio, ablatis impedimentis, aqua ordinariè reduceret se ad calorem quàm ad frigus, & conseruaretur etiam conseruato calore: ergo ex hoc capite non debetur potius concursus Dei aquæ ad producendum frigus, quàm calorem, quantum est ex parte aquæ.

Dices tertio, ex hoc discursu sequeretur, quod intellectus tam naturaliter concurreret ad actus supernaturales, quàm ad alios actus, quandoquidem habeat virtutem innatam ad vtroque.

Respondeo, negando sequelam, quia eo ipso, quo actus sunt supernaturales in substantia, debent excedere potentiam naturalem intellectus; vnde non poterit ad illos concurrere nisi per concursum aliquem supernaturalem; sed in casu nostro ignis non est supernaturalis in substantia; quare non est, vnde colligatur, quod si aqua habeat virtutem innatam partialiter productiuam ipsius, non possit per potentiam naturalem, absque aliquo auxilio supernaturali ipsum producere.

Dices quarto, saltem sequeretur, quod D. Virgo concurreret per potentiam naturalem ad organizationem corporis Christi Domini facta in instanti, aut in breuiori tempore, quam solet naturaliter fieri; & similiter quod calor posset per potentiam naturalem concurrere ad productionem instantaneam caloris in subiecto, in quo naturaliter non solet sic produci: sed hoc videtur falsum & contra Doctorem in 3. d. 4. Probat sequela, quia organizatio illa non est supernaturalis in substantia, neque etiam calor instantaneè productus est sic supernaturalis.

Respondeo concedendo sequelam maioris & negando id

An B Virgo concurreret per potentiam naturalem ad organizationem Christi.

id esse aut falsum, aut contra Doctorem: non quidem falsum, quia nulla ratio assignari potest, cur falsum sit; non etiam contra Doctorem, quia licet dicat quod D. Virgo fuerit in potentia tantum obedientialis ut esset mater Christi, tamen capit ibi potentiam obedientialem, non ut dicit potentiam, quæ vere secundum se sit supernaturalis, sed ut dicit potentiam quæ non potest habere effectum nisi cum concursu extraordinario & præter leges vniuersales de facto positas & statutas. Itaque censeo, concursum quem Deus exhibuit D. Virgini ad organizationem Christi, & quem exhiberet calori ad producendum calorem in instanti, quantum est ex parte D. Virginis, & caloris, æquæ connaturalem esse ipsis applicato obiecto, ac concursum, qui de facto exhibetur matribus ac calori ad organizationem & calefactionem quæ ordinariæ sit; sed illum de facto dici extraordinarium & miraculosum, hunc verò ordinarium & connaturalem, quia ille rarissime confertur, & habet oppositum modum concurrendi, quàm habet concursus communis & ordinarius: & licet hoc forte difficile apparebit multis; tamen credo difficilius esse ipsis assignare rationem, cur vnus potius quàm alter exigatur à causis illis, aut sit ipsis connaturalis.

Responderi potest secundo negando sequelam; quia licet organizatio, & productio caloris sint naturales in substantia: tamen modus ille producendi ipsos est supernaturalis, vnde ad illum modum non possent concurrere causæ illæ, nisi per virtutem vere obedientialem; neque est inconueniens quod causa potens connaturaliter attingere aliquem effectum quoad substantiam, possit miraculose attingere aliquem modum eius: quamuis esset valde inconueniens quod causa posset attingere substantiam aliquam naturalem miraculose per virtutem innatam, quam connaturaliter nulla ratione posset attingere.

129. Probatur tertio conclusio: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate authoritatis aut rationis: sed nulla necessitas ex his est ad ponendam hanc potentiam obedientialem: ergo non debet statui.

Dices, necessitatem eius esse ad hoc, quod Deus possit per creaturam quamcumque quemcumque effectum producere.

Contra, quia non est necessitas vlla, quod possit Deus hoc facere.

Dices secundo, id arguere in ipso maiorem perfectionem, quod sufficit pro necessitate; quia necessarium est Deo attribuire omnem perfectionem possibilem.

Contra: quia non est perfectionis in Deo posse facere per creaturam, nisi creatura habeat ad hoc virtutem, quia sine virtute nequit id facere: ergo prius est colligendum, quod creatura habeat talem virtutem, quàm quod Deus per creaturam possit illud facere, aut quod id sit maioris perfectionis in Deo.

Confirmatur hoc: non est perfectionis maioris in Deo, quod possit facere chimeram, aut quod possit efficere ut id, quod est præteritum, non sit præteritum; quia illa sunt impossibilia: ergo prius colligendum quod aliquid sit possibile, quàm colligatur quod sit perfectionis in Deo illud facere.

130. Dices tertio: Colligitur possibilitas illius virtutis ex eo, quod non repugnat, hoc modo: non repugnat illam virtutem esse in creatura: ergo datur in ipsa.

Aliqui negant consequentiam, quia multa non repugnant esse, quæ non sunt: non repugnat enim Petrum esse nigrum, aut doctum, aut sanctum, qui tamen posset non esse aut niger, aut doctus, aut sanctus.

Sed qui sic respondent, non intelligunt vim replicæ, prout adhiberi solet à Doctore; neque enim volunt quod omne illud, quod non repugnat, sit, sed quod omne illud quod non repugnat identificari alicui, debeat necessario esse ipsi identificatum; quod quidem certum est mihi, & ratio est manifesta, quia si non identificatur alicui, omnino repugnat ut identificetur ipsi, quæ enim realiter distinguuntur, nequeunt identificari de potentia absoluta, ut est notum ex terminis: ergo, quod non repugnat identificari, identificatur necessario: quia si non identificaretur, repugneret identificatio eius, ut dixi. Ita-

que in propositionibus contingentibus non valet illa consequentia, non enim sequitur, non repugnat hominem esse album, ergo est albus: sed bene valet in propositionibus necessariis: si enim non repugnat hominem esse necessarium animal aut album, omnino debet esse animal aut albus.

Replica ergo prædicta consistit in hoc: non repugnat virtutem seu potentiam obedientialem, identificari cumque creatura: ergo identificatur ipsi.

131. Ad quod respondeo negando antecedens: repugnat enim ex dictis: nam sequeretur quod esset naturalis, & quod non esset naturalis; quod deberetur ipsi concursus Dei connaturaliter, & quod non deberetur: deberetur enim, quia est innata aquæ, & eiusdem ordinis cum multis effectibus ex illis, quos respiceret; non deberetur ex hypothesi. Deinde esset connaturalis creaturæ, & non esset: esset quidem, quia identificatur ipsi realiter, ut supponitur: non esset autem, quia tenderet in destructionem ipsiusmet creaturæ, ut patet in aqua, si haberet virtutem productiuam caloris aut ignis. Per quod patet ad principale fundamentum aduersariorum, quod in non repugnantia huius virtutis, & in eo quod cederet in maiorem perfectionem potentie Diuinæ, fundatur. Sed libet tamen simili argumento contra eos uti.

132. Probatur ergo ultimo conclusio: quia non repugnat quod Deus creet aliquam creaturam, quæ sit ita limitata virtutis, ut non possit omnes effectus producere, & id videtur cedere in maiorem perfectionem Dei: neque etiam repugnat quod negatio talis virtutis, aut principium aliquod aut formalitas aliqua positiua, ad quam sequatur necessario talis negatio, necessario comitetur aliquam creaturam: ergo dicendum est quod talis negatio aut talis formalitas positiua, aliquam creaturam comitetur; & quod possibile sit creatura, quæ sit ita limitata virtutis, ut non possit concurrere ad quoscumque effectus. Hanc consequentiam si negauerint aduersarij, negari potest tam facile illa consequentia: non repugnat dari talem virtutem in creaturis: ergo datur.

Dices cum Arriaga non esse similem rationem virtutis quæ casus, quia in casu aduersariorum admittendo potentiam obedientialem, dilatur potentia Dei, poterit enim producere per quascumque causas quoscumque effectus: in casu autem nostro restringitur, quia non poterit per quascumque causas quoscumque effectus producere.

Contra primo, quia non debet extendi potentia Dei, nisi ad res posibles; vnde prius cognoscendum est, quod in creaturis sit illa potentia, quàm dilatanda sit potentia Dei ed vsque, ut per quascumque causas quoscumque producat effectus.

Contra secundo, quia non magis extenditur potentia Dei in casu aduersariorum quàm in nostro; nam in casu nostro potest producere aliquas creaturas, quas non potest producere in casu aduersariorum, nempe illas quæ non haberent potentiam obedientialem; imò magis videtur extendi in sententia nostra quia in sententia nostra potest producere aliquos effectus, qui possint à causa secunda produci, & aliquos, qui non possint; & potest producere aliquas creaturas, quæ habent potentiam obedientialem ad aliquos effectus, & quæ habent solam potentiam naturalem ad alios effectus, & non habent neque obedientialem, neque naturalem ad alios effectus: quæ varietas effectuum videtur habere maiorem perfectionem & dilatationem, seu extensionem omnipotentie diuinæ, quàm si non posset producere vllas creaturas, nisi quæ haberent potentiam obedientialem.

133. Obicitur secundo ex Arriaga: datur potentia obedientialis passiva in omnibus rebus ad omnes formas: ergo & potentia actiua ad omnes effectus. Probat consequentiam, quia difficilius videtur esse, ut aliqua forma dependeat à subiecto, quod ex se non respiciebat, quàm ut aliquis effectus dependeat à causa extrinseca, ad quam non dicebat ordinem, quia imperfectior modus dependendi est dependere à causa materiali, quàm à causa efficiente.

Respondeo primo negando antecedens, quia, ut ex dictis patet,

Quidquid non repugnat identificari alicui identificatur illi.

parer, sunt plurimæ formæ, quæ non possunt, nisi in determinatis subiectis recipi; unde retorqueri posset argumentum: non datur in qualibet re potentia obedientialis passiva ad quamlibet formam; ergo neque activa ad quemlibet effectum.

Respondeo secundo, negando consequentiam cum sua probatione, quæ si valeret, sequeretur omnino, quod quemadmodum calor naturaliter dependet ab aqua, in qua naturaliter potest produci ab igne tanquam à subiecto, similiter posset naturaliter produci effectus ab aqua; si enim difficilius est, ut dependeat à subiecto non connaturali, quam à causa non connaturali, quandoquidem dependeat de facto, tanquam à subiecto, à subiecto non connaturali, dependere etiam poterit, tanquam à causa efficiente.

Confirmatur hoc: de facto materia prima habet virtutem materiale respectu omnium sublunarium materialium, & nulla causa effectiva habet virtutem effectivam respectu omnium illorum; ergo facilius est dilatare virtutem materiale quam effectivam, & consequenter ex eo, quod aliquid habet virtutem materiale respectu omnium, non sequitur quod habeat effectivam.

Adde: licet quælibet res posset recipere quamlibet formam, iuxta conclusionem primam, non tamen necesse est, quod quælibet forma possit dependere à qualibet re, tanquam à causa materiali influente (ut supponitur in obiectione) quia possent multæ formæ ex illis creari.

134 Obijciunt tertio ex eodem: intellectus habet potentiam obedientialem activam, qua mediante possit accedere auxilio divino, ac concursu particulari indelbitio producere aliquid, quod excedat suas vires naturales; ergo & aqua ad producendum calorem habet talem virtutem.

Et si dicat consequentiam non valere, quia in actibus supernaturalibus, quos potest sic producere intellectus, datur aliqua formalitas, ratione cuius habent proportionem sufficientem, ut possint sic dependere ab intellectu, nempe formalitas vitalitatis: calor vero nullam habet formalitatem, ratione cuius possit habere proportionem sufficientem ad hoc, ut dependere possit ab aqua.

Contra virgeri potest, quod in hac responsione petatur principium: supponitur enim, quod vertitur in controversiam, an scilicet aqua habeat talem proportionem, vel ratione alicuius formalitatis, vel ratione omnium. Deinde formalitas vitalitatis in acta supernaturali sufficit, ut possit supernaturaliter produci ab intellectu, licet illa formalitas coniungatur cum aliis formalitatibus, quæ naturaliter attingi non possint ab intellectu; quia intellectus potest attingere naturaliter formalitatem vitalitatis ut sic; ergo similiter formalitates accidentis, & primæ qualitatis ut sic, quam potest naturaliter attingere aqua in frigore, quod producit, poterit sufficere, ut possit supernaturaliter attingere calorem, in quo reperitur illa formalitas, licet in calore coniungatur cum aliis formalitatibus, quas naturaliter nequit attingere.

135 Respondeo ergo aliter negando consequentiam; primo, quia constat nobis ex Scriptura & Patribus dari talem potentiam in intellectu in ordine ad aliquos actus supernaturales; non autem constat idem de aqua respectu caloris; & ex alio capite non repugnat, quod una res habeat talem virtutem, quamvis repugnaret, quod alia res habeat illam.

Secundo, quia sequitur inconueniens ex eo, quod aqua haberet illam potentiam ad calorem, nempe quod haberet virtutem destructivam sui, & quod calor esset ipsi ex parte sua tam connaturalis, quam in frigus; non autem sequitur tale inconueniens ex eo, quod intellectus habeat virtutem obedientialem productivam actuum illorum supernaturalium.

Tertio: quia quandoquidem intellectus habeat virtutem naturalem attingendi Deum, & obiecta actuum supernaturalium per cognitionem abstractivam, & possibile sit cognitio supernaturalis eiusdem obiecti, non vide-

tur difficile, quod intellectus possit adiuvari ad producendas cognitiones illas supernaturales, tam abstractivas, quam intuitivas; imo est tanta congruitas in hoc, quod saltem valde probabiliter suaderi possit possibilitas cognitionis intuitivæ ex cognitione naturali, quam habemus de ipso. Imo cum non repugnet cognitio supernaturalis producibilis à creatura, quandoquidem nulla creatura potius possit illam producere, quam intellectus, dicendum est, quod intellectus habeat talem virtutem obedientialem productivam illarum cognitionum supernaturalium. At aqua nullam habet actionem naturalem tendentem in calorem aut ignem; quare non est, unde colligamus vel probabiliter quod possit calorem etiam supernaturaliter producere. Et iuxta hanc doctrinam probari potest facile illud quod communiter dici solet ab authoribus nostræ sententiæ, quod obiecta actuum supernaturalium omnium sint intra obiectum adæquatum intellectus, & ipsimet actus intra sphaeram actiuitatis eius, atque adeo quod possit producere tales actus, ac tendere in talia obiecta; calor autem non sit intra sphaeram actiuitatis aquæ; quandoquidem enim tendat intellectus naturaliter in illa obiecta, debent dici contineri sub obiecto adæquato eius: & hoc supposito, ut dixi, nulla est difficultas in elevatione eius ad actus quoscunque perfectissimos, qui haberi possint de talibus obiectis: quandoquidem vero aqua non tendat naturaliter vlllo modo in calorem, non est unde colligatur, quod sit intra actiuitatem eius, aut proportionatus ipsi tanquam effectus.

Ex eadem doctrina colligi etiam potest cur oculus corporeus non possit videre Deum aut producere visionem eius, de qua late agi solet in Theologia; quandoquidem enim non habeat vllum actum naturalem, qui tendat in Deum vlllo modo, non est unde colligi possit, quin Deus sit totaliter extra obiectam adæquatam eius, sic ut nec diuinitus eleuari possit ad eum producendum.

136 Obijciunt præterea dari potentiam obedientialem in Sacramentis sensibilibus ad producendam gratiam: ergo datur talis in qualibet re ad producendam quamlibet rem; quia non videtur vlla res minus proportionata ad producendam quamcumque aliam rem, quam Sacramenta illa sunt ad producendam gratiam. Antecedens probatur ex Patribus, & Conciliis dicentibus quod Sacramenta producant gratiam.

Respondeo breuiter, quia hæc obiectione est Theologica, & tractanda in materia de Sacramentis negando antecedens, & distinguendo eius probationem: physice vel moraliter, concedo: physice, nego. Et sane quod Sacramenta non causent physice gratiam mihi certissimum est, non solum ea certitudine, quæ constat quod non detur huiusmodi potentia obedientialis activa in Sacramentis, & quod creatura nō possit creare, sed multo maiori ex eo scilicet quod Sacramenta nō existunt quando producit gratia.

Resolutum iam est, in quibusdam rebus dari potentiam actiuam obedientialem ad aliquos effectus, non tamen ad omnes, neque in omnibus; modo restat examinandum, quid sit illa potentia, & in quibus, ac ad quos effectus detur.

CONCLUSIO IV.

137 Potentia obedientialis est virtus ipsa activa creatura identificata, quatenus potest cum auxilio supernaturali & extraordinario concurrere ad effectum, quem sine tali auxilio non posset attingere. Hæc est communior contra Thomistas illos, qui putant eam esse accedens ali- quod superadditum.

Probat autem sufficienter, quia nihil impedit, quominus per illam virtutem identificatam possit attingere cum auxilio superaddito tales effectus: ergo nihil impedit quominus illa virtus dicatur obedientialis potentia & ex alio capite absque necessitate multiplicaretur aliquid superadditum præter ipsum auxilium, quod cum potentia obedientiali requiritur.

Confirmatur, quia intellectus secundum se immediate attingit actus supernaturales: tum quia alias non essent vitales, nec intellectus requireretur ad ipsos, nisi materialiter, & per accedens, sicut aqua requiritur ad calefaci-

Cur oculus corporeus nequeat videre Deum.

Quid sit potentia obedientialis.

calefactionem, quæ fit, quando aqua calida calefacit: tum quia nihil impedit quominus sic concurrat tanquam causa partialis: licet enim actus sit superioris ordinis, quia supernaturalis, hoc non impedit, quominus intellectus partialiter concurrat: nam eo ipso erit actus supernaturalis, & altioris ordinis quod requirat auxilium supernaturale in substantia, quantumvis procedat ab alia causa, quæ non sit supernaturalis.

CONCLUSIO I.

In quibus debet poni potentia obediens, & solis debet poni potentia obediens, quæ possunt habere actus circa aliquod obiectum naturaliter, circa quod possunt haberi ab iisdem potentiis actus perfectiores, quos naturaliter nequeunt habere; & in illis etiam quæ possunt producere aliquos effectus naturaliter aliquo modo, qui tamen alio modo ab ipsis possunt provenire quam naturaliter procedunt. Hæc est conformis principiis positis conclusione tertia: & patet quia nulla alia ratione potest colligi quod detur in vllis, quam in huiusmodi: in huiusmodi autem quod poni debeat, probatur tum exemplo intellectus, & potentia generatiuæ Virginis, quæ concurrebat ad organizationem corporis Christi in instanti, & etiam quia nihil impedit quominus in huiusmodi ponatur: nec hoc indiget meo iudicio alia meliori probatione.

Quod si queras, an illud auxilium quo compleri debeat potentia obediens, debeat esse intrinsecum illi, nec ne.

Respondetur posse esse intrinsecum, sicut de facto in fidelibus in quibus ponuntur intrinsece habitus supernaturales communiter, tanquam complementa intellectus & voluntatis in ordine ad actus supernaturales; & in Beatis, in quibus intrinsece ponuntur lumen gloriæ in ordine ad visionem beatificam, & habitus charitatis in ordine ad amorem beatificum. Vel etiam potest esse extrinsecum, ut ipsamet omnipotentia Dei in actu primo, & concursus specialis supplet defectum concursus principij intrinseci, sicut contingit in iis, qui per actus supernaturales disponunt se ad recipiendos habitus supernaturales: de quo fufius agi solet in Theologia: & sufficit modo pro principio ad utrumque probandum, quod non implicet utroque modo compleri potentiam illam, & quod de facto sic fiat, ut patet in exemplis allatis.

DISPUTATIO X.

De Causa Exemplari, Finali, & Instrumentali.

ONIVNGO in vnam disputationem omnes has Causas, quia pauca de iis consideranda sunt, & ad vitandam nimiam disputationum multiplicationem.

QVÆSTIO I.

Quid sit Causa Exemplaris, & ad quod genus causæ reduci debeat.

Quoad primam partem huius quæstionis, potissima difficultas est, an exemplar sit ipsamet cognitio, quam habet artifex agens exemplariter; an vero obiectum talis cognitionis: circa quam difficultatem communior sententia Thomistarum cum suo Doctore 1. p. q. 25. a. 1. est quod exemplar sit conceptus formalis seu cognitio artificis: quos sequitur Suarez disp. 25. met. Fonseca 7. met. c. 8. q. 2. Ruminus hic tract. 6.

Secunda sententia est quod exemplar sit conceptus obiectiuus, seu obiectum, quod intuetur artifex per cognitionem, dum operatur, & hoc vniuersaliter, tam in creatis, quam in Deo. Hanc tenet Doctor. 1. d. 35. quem præter suos communiter citatos à Maffio disp. 7. n. 1. sequitur Arriaga, disp. 8. s. 8.

Tertia sententia media asserit causam exemplarem creatam seu exemplar, quod respicit causam creatam, esse conceptum obiectiuum non formalem, causam vero exemplarem seu exemplar, quo vitur Deus, esse vel suam cognitionem, vel essentiam diuinam. Hæc est Molinae 1. p. q. 1. disp. 2. Vasquez disp. 71. 1. 2.

CONCLUSIO II.

Exemplar seu Idea est id, ad quod respicit causam efficiens, dum operatur, ut ad eius imitationem producat effectum. Hæc descriptio in re est communis & conuenit cum aliis, quæ adduci solent ex mente Philosophi & Doctoris.

Probatur autem quod sit bona, quia omni & soli conuenit, & sufficienter declarat naturam exemplaris seu ideæ, ut patet ex eius declaratione. Dicitur, ad quod respicit artifex seu causa efficiens dum operatur, quia in hoc conuenit cum fine, quia finem etiam respicit artifex. Dicitur, ut ad eius imitationem effectum producat, ut distinguatur à causa finali, quæ respicitur quidem ab efficiente, sed nō ad hunc finem. Hic quæri solet qua cognitione respici debeat exemplar: & communiter asseritur, quod cognitione intellectuali, unde tenetur solas causas efficiētes intellectuāles uti exemplari in operando: sed tamen, quia experientia constat Simias ad imitationem actionum humanarum facere multa, potest dici, quod ad exemplariter perfecte agendum requiratur cognitio intellectuālis sed quod sufficiat cognitio sensitiua ad agendum exemplariter imperfecte; nec in hoc alia quæstio potest esse quam de nomine.

Queritur etiam solet ulterius, an causa agens per exemplar debeat esse causa libera. In quo etiam est alia quæstio de nomine, & mihi magis placet quod absolute, & simpliciter sit per accidens ad causam exemplarem, quod utens illa sit agens liberum nec ne, & quod sufficiat quod conetur effectū ad imitationem exemplaris sibi per cognitionē propositi producere. Dixi conetur producere effectū ad imitationem; quia non est necesse ut actu sic producat, quia posset fieri, quod propter imperitiam, aut defectum instrumentorum non posset producere effectum sic ut imitetur, & tamen ageret exemplariter; sufficit ergo quod conetur imitari exemplar dum operatur.

CONCLUSIO II.

Idea seu exemplar non est conceptus formalis, quam habet agens: sed conceptus obiectiuus, quem cognoscit conceptu formali. Hæc est secunda sententia contra primam, & tertiam.

Probatur primò ex Philosopho 7. met. text. 26. ubi ait sanitatem corporis procedere ex sanitate, quæ est in anima; sed sanitas quæ est in anima, id est, illa quam respicit medicus dum conatur restituere infirmo sanitatē, est causa exemplaris; & non est conceptus formalis; neque enim vllus vnquam vocauit conceptum seu cognitionem sanitatis sanitatem; sed est ipsamet sanitas obiectiua; ergo exemplar est conceptus obiectiuus non formalis.

Probatur secundo ratione, & confirmatur præcedens probatio: Illud est exemplar & idea operis faciendi, quod agens respicit & intuetur, dum operatur: sed patet experientia, quod non respiciat suam cognitionem, sed obiectum aliquod aliud; ergo illud obiectum quod est, quod vocamus conceptum obiectiuum, est exemplar.

Respondet Suarez, respicit ipsamet cognitionem per aliam cognitionem reflexam aliquando, quamuis quis id non aduertat: & aliquando per eandem ipsam cognitionem obiecti, quæ reflexa est supra seipsam.

4. Sed contra: præter quam quod gratis asserat cognitionem respici per aliam cognitionem quæ non aduertitur: si enim non aduertitur, ad quid deferuit, seu unde colligi potest quod habeatur talis cognitio: Præter, inquam, hoc, si nō daretur vlla alia cognitio reflexa formaliter, aut si ipsamet cognitio directa obiecti non esset virtualiter reflexa, sed sufficeret solum modo ad representandum obiectum, & sufficienter determinaretur agens ad producendum

Quid sit exemplar.

Quæ causa agit exemplariter.

An respiciat

Idea seu exemplar non est conceptus formalis, sed obiectiuus.